

**R.P. Francisci Svarez Granatensis E Societate Iesv
Doctoris Theologi, Et In Conimbricensi Academia Primarij
at[que] Emeriti olim Professoris Tractatvs Qvinque, Ad
Primam Secvndae D. Thomae**

Suárez, Francisco

Mogvntiae, 1629

1. Vtrum actus externus humanus sit bonus, vel malus solum per denominationem ab interno, ideoque nullum ei addat bonitatem, & malitiam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94065](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94065)

non habebit bonitatem, quia neque est in obiecto, neque in fine, neque operans illam intendit: tamen huiusmodi actus etiam reduci potest ad actum non humanum sub ea ratione, qua ab ignorantia procedit, & hoc modo exposita D. Thomae sententia facilis est, & ad praxim etiam facile potest applicari; argumenta vero in contrarium numero 2. ex dictis facile possunt expediti.

DISPUTATIO X.

De bonitate, & malitia formali exteriorum actuum humanorum.

Consultatur pro hac quest. autor libr. 12. de grat. cap. 6.

Actus exteriores hic dicuntur omnes, qui non sunt elicitus à voluntate, sed solum imperati, unde comprehenduntur etiam sub hoc articulo actus appetitus sensitivi, & actus etiam intellectus, dummodo humani sint, saltem per denominationem actus voluntatis: nam alioqui non erunt capaces bonitatis, & malitiae: actus autem quidam voluntatis, qui ab aliis actibus eiusdem voluntatis imperati sunt, quamvis sub ea ratione possint dici exteriores, ut supra disputatione 5. cum Caietano diximus: tamen in praesenti disputatione excluduntur, quia & tales actus simpliciter sunt interiores, & elicitus, & quia de illis saltem multa dicta sunt: quamvis etiam ea, quae dicemus, facile possint ad illos accommodari: non distinguimus autem in praesenti tractatum de bonitate, & de malitia, neque singula capita, seu principia eorum, quia suppositis iam dictis res est facillima, & breuissime expediti potest.

SECTIO I.

Virum actus exterior sit bonus, vel malus solum per denominationem ab interiori, ideoque nullam ei addat bonitatem, vel malitiam.

I. Opinio.

Omissis sententiis supra disputatione 3. sectione 2. refutatis eorum, qui dicebant totam bonitatem, vel malitiam esse in actu exteriori, & ab illa interiori denominari: est alia opinio Scoti quodlibeto 18. articulo tertio, qui licet concedat formalem bonitatem primario esse in actu interiori, addit tamen aliqua ex parte etiam esse in exteriori, qui per se consideratus aliquid addit bonitatis, & malitiae ipsi interiori, quod videtur prius sensisse Alens. 4. part. question. 77. membr. 3. articulo 5. & uterque citat Augustin. 3. de Trinitate cap. 5. dicentem, Mala voluntate quisque miser efficitur, sed miserior potestate, quia desiderium male voluntatis impletur: non enim aliquis potest dici miserior propter maiorem poenam, quia haec non est maior, nisi sit maior culpa: ille igitur, qui exequitur voluntatem pravam, miserior dicitur, quia magis peccat, & tamen illa executio tantum addit exteriori actum interiori voluntati: est ergo in illo nova, & specialis malitia. Ratio autem Scoti est, quia in ipso actu exteriori per se sumpto sunt propria principia bonitatis, & malitiae: id est, proprium obiectum proprii generis, quae ratione sui requirit secundum Suarez in primam secundae D. Thom.

rectam rationem. Unde ex se habet conformitatem, & difformitatem propriam cum ratione recta, & per se praecipitur, vel prohibetur: est ergo per se capax propriae bonitatis, & malitiae. Probatur consequentia; quia ubi sunt sufficientia principia, est etiam proprius effectus, praesertim cum nihil sit, quod impedire possit. Nam si quid obstarer, maxime esset quod actus exterior pender ab interiori, & non est liber nisi per illum: sed hoc nihil ob stare videretur, quia illa dependentia actus exterioris ab interiori est à principio efficiente, seu applicante; quamvis autem vnus actus ab alio manet, potest habere in se formaliter proprietates sibi ex principiis suis extrinsecis conuenientes, sicut etiam electio manet ab intentione, & ab illa habet totam libertatem suam, praesertim quando medium est vnicum, & nihilominus est capax suae bonitatis, & malitiae: imo ipsemet actus interior est liber per denominationem à potentia, à qua effectiue manet, ut supra dictum est, & hoc non obstat quominus ex propriis principiis habeat bonitatem, vel malitiam formalem.

II. Opinio.

Secunda sententia esse potest, in actu quidem exteriori esse intrinsece bonitatem, & malitiam, non tamen distinctam à bonitate, & malitia actus interioris, sed in vtroque esse vnā, & eandem, quia licet actus interior, & exterior physice distinctio sint, tamen componunt vnum, quod est adaequatum subiectum illius bonitatis: in formis autem accidentalibus non repugnat eadem formam esse in diuersis subiectis partialibus componentibus vnum, sicut est in figura domus, & forma numeri, quae opinio tribuitur Bonauenturae loco infra citando.

III. Opinio.

Tertia opinio distinguit inter bonitatem, & malitiam, ita ut bonitas sit tantum in actu interiori, in exteriori vero tantum per denominationem extrinsecam: malitia autem sit intrinsece, & formaliter etiam in actu exteriori: & ratio differentiae reddi potest ex alia supra posita inter actum bonum, & malum, nam ut actus sit formaliter bonus, debet tendere in obiectum honestum: quia honestum est, quod non potest conuenire actui exteriori: ut autem sit malus, non oportet ut tendat in obiectum turpe, quatenus tale est, sed satis est, quod versetur circa obiectum, vel materiam rationi contrariam, quod potest conuenire actui exteriori secundum se, & prout distinguitur ab interiori, & ideo est capax propriae malitiae, licet non propriae bonitatis, quod potest confirmari illo argumento à posteriori, quia alias non oporteret exteriori actum, confiteri, si non habet distinctam malitiam, & culpam praeter interioriorem.

IV. Opinio.

Quarta opinio aliter distinguit ex parte actuum exteriorum, nam in his, quae sunt omnino externi, ut in actionibus potentiae executivae, dicunt nullam esse intrinsece bonitatem, vel malitiam propter ea, quae statim dicemus, in actibus vero aliquo modo internis, quamvis à voluntate imperatis non elicitis, ut sunt actus intellectus, vel appetitus sensitivi, dicunt esse proprie intrinsecam malitiam formalem: ita Medin. 1. 2. quest. 20. art. 3. quia peccato haereticis, prout est in intellectu, est propria malitia, similiter in delectatione morosa prout est in appetitu sensitivo: & potest confirmari, quia etiam si voluntas nullum actum posituum eliciat, delectatio morosa cognita, praeviusa, ac permixta est mala, & non per denominationem ac actu voluntatis, quia nullus est; ergo quia in se formaliter habet propriam malitiam.

V. Affectio.

Dicendum primo formalem bonitatem actio-

nis humanae solum esse intrinsece in interiori actu voluntatis, in exterioribus vero solum esse per denominationem tantum extrinsecam: hæc est sententia D. Thom. 1. 2. *quest.* 20. præsertim *art.* 3. & *contra Gentes cap. 9. de malo art. 3.* & communis in 2. *dist.* 42. vbi Durand. *quest.* 1. Gabr. *art.* 1. *notabili 2.* & *art. 2. conclus.* 1. Richard. *art.* 1. q. Bonauent. *artic. 1. quest.* 1. nam licet dicat actum humanum ex interiori, & exteriori compositum, esse vnum subiectum adæquatum bonitatis, tamen loquitur de subiecto denominationis, non inhærensionis, nam intrinsece plane sentit illam bonitatem esse in solo actu interiori, imo Scorus ibi adsecundam, & quartam questionem eandem sententiam significat, dicens bonitatem esse formaliter in voluntate, materialiter vero in actu externo: idem late Almyrus *tractatu 3. moralium cap. 18.* Oham in 3. q. 10. *dub. 3.* & *quodlibet. 1. quest.* 20. & *quodlib. 5. quest.* 14.

VI. Fundamentum præcipuum est illud supra insinuat, quod ille actus humanus est formaliter bonus, & ratione sui, qui formaliter tendit in obiectum honestum, quatenus honestum est, nã hoc est quod bonum facit operantem, & à quo pendet tota virtus, & rectitudo eius: sed hoc conuenit actui voluntatis tantum, & non actionibus externis: ergo. Vnde confirmatur, quia ipsimet actus voluntatis, si nõ tendant in obiectum honestum vt sic, non sunt formaliter boni, sed ad summum indifferentes: quod si imperentur ab alio actu bono, efficiuntur boni ab alio actu imperante, per denominationem extrinsecam, vt supra dictum est: ergo multo magis idem accidet in actibus omnino externis. Vnde confirmatur secundo, nam quantumuis actus exterior ex se bonus, & conformis videatur rationi, si tamen à malo interno actu, seu praua intentione & electione imperetur, non est bonus, quatenus actus humanus est: ergo signum est in ratione actus humani solum esse bonum per denominationem ab interiori actu: simile argumentum est, quia actus exterior præcisè, & per se sumptus nõ addit homini formalem bonitatem moralem, nec reddit illum magis studiosum: si enim intelligamus aliquem existimantem se posse exequi exteriorem actum virtutis, habere efficacem voluntatem exercendi talem actum cum rectus est, & studiosus, siue possit reuera exequi, siue non possit, quia virtus non pendet ex facultate, quæ nobis inuitis deesse potest, sed ex voluntate, supposito quod voluntas æqualis sit, quod amplius constabit ex sequenti assertionem, quæ ex hac sequitur.

VII.
2. Assertio.

Dicendum secundo. Idem est de morali malitia formalis & propria, quæ hominem malum, & peccantem constituit, totam scilicet esse intrinsece in voluntate, in exterioribus autem actibus per denominationem solum à voluntate: ita prædicti auctores, qui expressius de malitia, quam de bonitate loquuntur, & rationes fere sunt eadem. Prima, quia licet actus malus non tendat in malum sub ratione mali, tamen debet esse aliquo modo capax bonitatis saltem secundum communem rationem talis actus, malitia ergo formalis tantum esse potest in eo genere actus, quod est capax bonitatis formalis: huiusmodi autem est actus interior, non exterior, vt dictum est. Maior patet, tum quia bonitas & malitia formalis, quæ opposita sunt, debent versari aliquo modo circa idem: ergo circa eandem voluntatem, seu circa actum eius, tum etiam quia malitia habet rationem priuationis saltem respectu subiecti: ergo in illo actu est proprie, in quo subiectum, seu voluntas deberet

ponere bonitatem: sed voluntas non debet bonitatem formalem, nisi suo interiori actu: ergo in actu interiori habet rationem priuationis, & malitiæ carentia bonitatis debita. Secunda ratio est, quia actus exterior idem omnino manens est nã alius, vel non malus per mutationem solum interioris actus, & similiter augetur, & minuitur in bonitate, & malitia, quatenus procedit à voluntate magis, vel minus mala; idem enim furcum externum factum ex maiori, seu inferiori affectu voluntatis, est maius peccatum: ac denique æqualis voluntas æquale peccatum est, siue exterior actus accedat, siue non: ergo, &c. Tercio est communis ratio, quia actus exterior solum est humanus per denominationem extrinsecam ab actu interiori: ergo similiter solum habet differentias, seu proprietates actus humani quæ sunt formalis bonitas, & malitia, per denominationem ab actu interiori. Neq; obstat solutio supra *num. 1.* innotata de libertate, seu de prudentia effectiua vnius actus ab alio, nam in actu humano, vt sic, & est ratio voluntarij, & ratio liberi, & quamuis ratio liberi consummetur per denominationem aliquam extrinsecam, etiam in actu interiori, & ideo libertas vt sic possit dici tantum conditio quadã, vt bonitas, vel malitia attribuat moraliter operanti: tamen ratio voluntarij intrinsece conuenit propriis, & per se actibus humanis, & ideo non est conditio tantum, sed ratio intrinsece requisita ad propriam, vel formalem bonitatem, & malitiam: propter quod dixit August. *Peccatum in tantum esse peccatum, in quantum est voluntarium:* actus ergo exterior, qui non est intrinsece voluntarij, sed tantum per denominationem extrinsecam, solum eodem modo potest esse bonus vel malus.

Ex hac resolutione sequitur primo in actu exteriori, & interiori vnicam tantum esse bonitatem, & malitiam suo modo indiuisibilem, quæ propterea esse non potest intrinsece, & quali in hoc, siue in vtroque actu, sicut opinio secunda in *num. 2.* asserbat, neq; est simile quod de aliis accidentibus adducit, nunquam enim vnum accidens potest esse in multis subiectis, nisi sit aliquo modo extensum, & partialiter sit in singulis, vt patet in numero, & figura, cuius signum est, quia ablata aliqua parte subiecti vel omnino tollitur, vel minuitur tale accidens: non est autem ita præsentem, quia ablato actu exteriori, tota bonitas manere intelligitur in interiori: est ergo tantum in illo intrinsece, extrinsece vero in exteriori, & per denominationem quandam.

Secundo sequitur recte à Theologis dici actum interiorem, & exteriorem in genere moris non esse plures, sed vnum actum, licet Scot. dicto *quodlibet* interiorum actum, & exteriorum vocet duo peccata, quomodo etiam loquuntur Gabriel, & Ohamus *supra*, & Gregorius in 2. *dist.* 42. etiam tenendo totam bonitatem, & malitiam esse in interiori actu, quia ad illam pluralitatem existimans sufficere subiectorum distinctionem, quamuis forma denominans sit, eadem sicut animal, medicina, &c. dicuntur plura sana, licet ab eadem sanitate denominentur, tamen priori modo loquitur D. Thom. *supra citatus in 1. 2. & in 2. dist. 42. quest. 1.* & ibi Bonauent. Richard. *locis citatis*, Egidius *quest.* 1. *articul. 1.* Capreolus *quest. 2. art. 3.* Ratio autem est, quia licet actus interior, & exterior physice sint distincti a, tamen exterior comparatur ad exteriorem sicut materiale ad formale, & in genere moris censentur habere vnum esse, quia habent vnum voluntarium, vnam libertatem, vnam bonita-

Satisfitur cuiusdam solutioni allata in *num. 1.*

VIII.
1. Corollat.

IX.
2. Corollat.

Satisfit con-
firmationi
in fine m. 3.

bonitatem, vel malitiam: vnde ita sunt subordi-
nati, vt vnum componant, neque exterior habet
rationem actus humani, nisi vt substat interiori.
Expediturque obiter difficultas in fine numeri ter-
tij. tacta de confessione actus exterioris. Respon-
detur enim esse confitendum, quia licet in se
non habeat propriam malitiam distinctam ab
interiori, tamen reuera est actus peccati vnus
cum interiori, & ideo cum illo per modum vnus
in confessione declaramus, praesertim quia
quado actus interior prodiit in exteriorem, mo-
raliter loquendo, non potest eius malitia tota
declari, nisi declarato toto actu morali, prout
in refit. Addo etiam interdum oportere exponere
exteriorem effectum, quamuis iam non sit
actus humanus, vt possit confessor intelligere
obligationem, quae inde poenitenti resultat, vel
censuram, quam contrahit, vel medicinam, qua
indiget. Hic vero occurbat statim disputatio.
Si actus exterior, & interior sunt vnum moraliter,
quando multiplicetur secundum numerum:
sed haec quaestio si physice sumatur est impertinens,
& vno verbo expediri potest, scilicet tunc
multiplicari, quando actus exteriores multiplican-
tur, & singuli habent propriam bonitatem,
vel malitiam: si autem intelligatur moraliter, so-
lum habet locum in ordine ad confessionem, &
ideo ad illam materiam spectat, vbi fusc eam
tractauit.

X. Obiicit potest contra dictam secundam illatio-
nem, quia actus interior, & exterior diuersis
praecipit prohibentur: scilicet 6. & 9. 7. & 10. er-
go sunt actus diuersi etiam moraliter. Responde-
tur nullo illorum praecipit prohiberi so-
lum actum exteriorem, sed in altero prohibetur
actus exterior, vt humanus ab interiori proce-
dens. Vnde simul prohibetur interior illi con-
iunctus, quia non potest exterior esse malus sepa-
ratus ab interiori: in alio vero prohibetur so-
lus actus interior, quia potest esse malus sepa-
ratus ab exteriori, & reuera per alterum illo-
rum praecipit erat virtute prohibitum: quidquid
per alterum prohibetur, oportet tamen illa
distingui propter ignorantiam hominum, qui
putabant interiorem voluntatem non esse
prohibitam, si non exit in actum exteriorem.

XI. Tercio inferitur doctrinam hanc de actibus ex-
ternis eodem modo procedere in actibus intelle-
ctus, & appetitus sensitui, quo in aliis, vt pro-
bant rationes factae: quia actus intellectus non
habet proprium voluntarium, aut liberum: actus
autem appetitus licet aliquo modo voluntarius
sit, est tamen imperfectus: & non potest tendere
in honestum, vt sic. Vnde si in intellectu, vel ap-
petitu aliquis actus reperitur sine consensu vo-
luntatis propter ignorantiam, vel inculpabilem
inadvertentiam, nulla est malitia. Vnde ad illud
argumentum de haeresi in n. 4. respondetur prout
est in intellectu ex se esse malam obiectiue, tamē
formaliter, & in ratione actus humani non esse
malam, nisi prout subest voluntati, & idem di-
cendum de delectatione morosa, & ita respon-
sum est ad quartam opinionem. Ad argumentum
ibi factum in eodem numero 4. Quando huiusmodi
motus mali sunt ex sola carentia voluntatis actus,
respondet Almaynus supra tunc esse in voluntate,
malitia omissionis, & ab ea denominari actum
exteriorem malum, saepe enim hoc contingit: vel
etiam dici potest, quamuis ibi non sit formalis
actus, esse interpretatiuum, & indirectum, nam
tunc homo virtute vult delectari, vel errare, aut
quid simile, & hoc satis est etiam ad malitiam
commissionis in tali actu exteriori.

Quarto colligitur ex dictis, quomodo actus
exterior sit malus vel in specie sua, vel ex fine,
vel ex circumstantiis: omnia enim malitia obiecti-
ua, de qua supra, haec omnia explicata sunt: di-
cendum est haec omnia non afficere exteriorem
actum, nisi mediante interiori, habet ergo actus
exterior proximè speciem malitiae ab interiori
tanquam à forma: vnde in ea specie virtutis, vel
vitij constituitur, in qua est actus virtutis inter-
ior à quo procedit, quod rectè significauit D.
Thomas contra Gentes capite de. imo. Quod si dicas
omnem actum humanum sumere speciem ex
obiecto. Respondetur hoc esse verum seruata
proportionem, nam actus interior sumit imme-
diatè, exter or vero mediante interiori, atque i-
dem dicendum de bonitate, vel malitia ex cir-
cumstantiis, quod de vna in particulari tractauit
D. Thomas citato loco 1. 2. articulo quinto, scilicet de
effectu secuto ex actu, nam in tantum au-
get hanc malitiam actus exterioris, in quantum
auget malitiam interioris, per quem est volunta-
rius, & idem est de ceteris circumstantiis, ac de-
nique de fine, vt D. Thomas saepe inculcat in il-
lis quatuor articulis primis, docens malitiam,
vel bonitatem ex fine nullo modo conuenire ac-
tui exteriori ex se, sed tantum per relationem
interioris.

Vltimo constat, qualis sit diuisio actus exte-
rioris in bonum, & malum: nam, vt ex dictis su-
mi potest, & omnes ferè docent, est diuisio sub-
iecti in accidentia loquendo physice, & realiter.
Vnde fit, vt idem actus exterior possit successiue
esse bonus, vel malus variato interiori, vt D.
Thomas supra docuit in art. 6. Vnde quod attinet
ad sufficientiam, idem iudicium est de actu exte-
riori, quod de interiori: nam in indiuiduo si ac-
tus exterior sit humanus, non potest non pro-
cedere à voluntate aut bona, aut mala, & con-
sequenter esse, aut bonus, aut malus: secus autem
erit si contingat fieri modo non humano, vt D.
Thomas docuit 1. 2. quaestione 8. articulo nono ad 3.
Quod intelligendum est dummodo neque direc-
tè, neque indirectè humanus sit, vt facile con-
stat ex dictis, & ideo non sunt necessaria: quae
Caietanus, & Capreolus cum Durando dispu-
tant in 2. d. 40.

Interrogari vero solet, vtrum idē actus simul
possit procedere à voluntate bona, & mala, &
consequenter esse bonus simul, & malus, nam
Almaynus tractatu 1. cap. 2. affirmat: Vega tamen
lib. 11. in Trident. cap. 25. omnino negat, referens
plures Scholasticos. Dicendum tamen fortasse
non posse eundem actum exteriorem totaliter
procedere simul à duobus actibus interioribus, vt
à causis totalibus in suo genere, quia generaliter
loquendo, non dantur duae causae totales eius-
dem effectus, eiusdem ordinis, & rationis: vnde
si voluntas simul versatur circa eundem exteri-
orem actum per duos interiores, aut alter tantum
est propriè imperans, & mouens, à quo denomi-
nabitur actus exterior bonus, vel malus: alter
verò solum erit per modum cuiusdam compla-
centiae, & relationis extrinsecæ respicientis actū
externum solum per modum obiecti, & ideo non
denominabit illum nec bonū, nec malum, iuxta
supradicta in simili. Aut certè, si vterque actus
interior concurrat per modum imperantis, con-
current parialiter, & cōsequenter denominabi-
tur actus simpliciter malus, quia non habet inte-
gram causam bonam, ac deniq; idem dicendum
est quomodocumque actus interior malus con-
currat ad exteriorem, eumque informet, ac de-
nominet, nam hoc ipsum facit, vt non sit simpli-
citer bonus.

XII.
4. Corollar.

XIII.
5. Corollar.

XIV.
Quaestio-
cula suborita